

Hög ägarskatt stoppar potentiella entreprenörer

Föråldrade teorier. Sverige har för få entreprenörer. Att mot den bakgrunden sänka bolagsskatten samtidigt som ägarskatterna ligger kvar på hög nivå är att gå fel väg. Sänkt bolagsskatt gynnar multinationella företag som vill etablera sig i Sverige, men stimulerar inte framväxten av nya svenska företag, skriver två ekonomer från IFN.

Påverkas entreprenörskap och aktivt ägande av ägarskatter? Enligt de teorier som ligger bakom dagens svenska skattepolitik är svaret nej. Med dessa teorier sänks nu bolagsskatten från 26,3 till 22 procent. Ägarskatterna lämnas samtidigt oförändrade därför att de inte anses ha några negativa effekter på företagande.

Självklart måste bolagsskatten ligga på en konkurrensmässig nivå. Men det bör ägarskatterna också göra. Medan bolagsskatten, vid en internationell jämförelse, redan är på en hyfsat konkurrenskraftig nivå är våra ägarskatter (på utdelningar och reavinster) nästan dubbelt så höga som i övriga OECD. Med sänkt bolagsskatt blir det än gynnsammare för multinationella företag att verka i Sverige, medan lite görs för att stimulera framväxten av nya entreprenöriella företag.

Regeringen har i sin retorik lyft fram betydelsen av att förbättra företagarklimatet. Enligt Företagsskatteutredningens direktiv ska Sverige "även fortsättningsvis vara attraktivt ... för entreprenörer som vill starta och driva företag". Det stämmer dock inte att skatterna gör det attraktivt för svenska entreprenörer att starta och driva företag. Skatten på företagare kan vara ända upp till 67 procent.

Entreprenörskap är svensk ekonomis akilleshäla. Enligt en kartläggning av antalet företagare per capita med minst tjugo anställda ligger Sverige på plats 18 av 24 bland industrialiserade länder (Global Entrepreneurship Monitor).

I vår expertrapport till Företagsskattekommittén (<http://www.sou.gov.se/fsk/rapporter.htm>) pekar vi på en förklaring till att entreprenörskap beskattas så hårt i Sverige: skattepolitiken har motiverats med föråldrade nationalekonomiska teorier där ägarskatter inte spelar roll för centrala ekonomiska beslut. Nyare empiriskt välgrundad forskning visar däremot att höga skatter på entreprenörskap och ägarstyrning negativt påverkar viljan att starta, expandera och styra företag.

Den forskningstradition som dominerat skatteområdet i Sverige sedan 1980-talet bygger på starkt förenklade teorier. De inkluderar i regel varken entreprenörskap, nyföretagande eller ägarstyrning. I teorierna antas att optimala beslut fattas även i företag utan aktiva ägare, och att entreprenörer ofta vare sig existerar eller behövs. Ny forskning och historisk erfarenhet har dock visat att företag med starka ägare presterar bättre, då styrning av ledningen ofta blir för svag i företag med spritt ägande. Detta gäller särskilt nya, entreprenörsdrivna företag.

En slutsats av teoribildningar av detta slag är att om skatterna minskar och därmed svenskt sparande och tillgången på riskvilligt kapital så kommer internationellt kapital att fylla investeringsbehovet.

Att det inhemska ägande som trängs ut av ägarskatter fullt ut ersätts av utländskt ägande är ett modellantagande, inte en empiriskt grundad slutsats. Kapitalets internationella rörlighet är i praktiken inte perfekt på det sätt som förutsätts i standardmodellerna. Empiriska studier har påvisat en stark "home bias", det vill säga en stark benägenhet att investera i det egna landet snarare än utomlands. Starka inhemska ägargrupper och entreprenörer har i regel fördelar på sin hemmamarknad och verkar därför ofta där.

Skatteteorin bortser från informationskostnader, ägarstyrning och entreprenörskap, faktorer som förklarar varför utländskt kapital inte är ett perfekt substitut för svenskt kapital. Teoribildningen landar därför i verklighetsfrämmande slutsatser och styr svensk skattepolitik åt fel håll.

Det kan verka tjatigt att ständigt peka på skatterna som hinder för entreprenörskap. Men Sverige har redan stark äganderätt, tämligen gynnsamma regelverk och kompetenta myndigheter. Arbetskraften är välutbildad och kapitalmarknaderna är sprängfyllda med pensionspengar på jakt efter projekt. Den aspekt av näringslivsklimatet som brister är just skatterna.

Människor som startar snabbväxande företag tenderar att vara ovanligt kvalificerade. Typiska egenskaper är lång utbildning, kreativitet, hög risktolerans, förmåga att leda andra och industriell erfarenhet. Potentiellt framgångsrika entreprenörer är därför få och tenderar att redan ha välbetalda, trygga karriärer. För att överge en attraktiv anställning och utsätta sig för risken att misslyckas (som alltid är stor) krävs att belöningen är tillräcklig för de få som lyckas.

När skatterna tar alltför stor del av avkastningen är det färre som vill ta dessa risker och acceptera den extrema arbetsbörda som företagsbyggande kräver.

Skattesystemet sätter även andra käppar i hjulet för företagsbyggande.

Silicon Valley var först med att bygga upp en systematisk infrastruktur för entreprenörskap. Finansierings- och rekryteringsproblem för nya företag löses där i regel med hjälp av optioner. Nyckelpersonal lockas därigenom över från trygga anställningar trots osäkra utsikter, samtidigt som belöningen villkoras på att de inte lämnar företaget i förtid. Avtalen tenderar att vara utformade så att finansiären får kontrollen om företaget inte lyckas, medan ägandet återgår till grundarna om företaget blir framgångsrikt.

Dessa optionskontrakt låter talanger utan privatförmögenhet sluta ömsesidigt fördelaktiga avtal med finansiärer. Lösningen har möjliggjorts av att den amerikanska optionsskatten i dag är cirka 15 procent, medan den motsvarande svenska skattesatsen på 67 procent i praktiken omöjliggör sådana överenskommelser i vårt land.

Trots sin betydelse för dynamik och förnyelse är nystartade företag som ännu inte vuxit sig stora inte någon viktig intäktskälla för statskassan. Att skatterna på entreprenörskap är höga styrs därför inte av behovet av skatteintäkter. En bit av den nu aviserade eller de utlovade framtida sänkningarna av bolagsskatten skulle räcka till en mer verkningsfull sänkning av entreprenörs- och ägarskatterna.

En sådan sänkning skulle vara viktig för investeringar och sysselsättning, en slutsats som har ett starkt stöd i de senaste årens forskning.

Magnus Henrekson, professor och vd Institutet för Näringslivsforskning (IFN), sakkunnig i Företagsskattekommittén

Tino Sanandaji, PhD, University of Chicago och IFN